

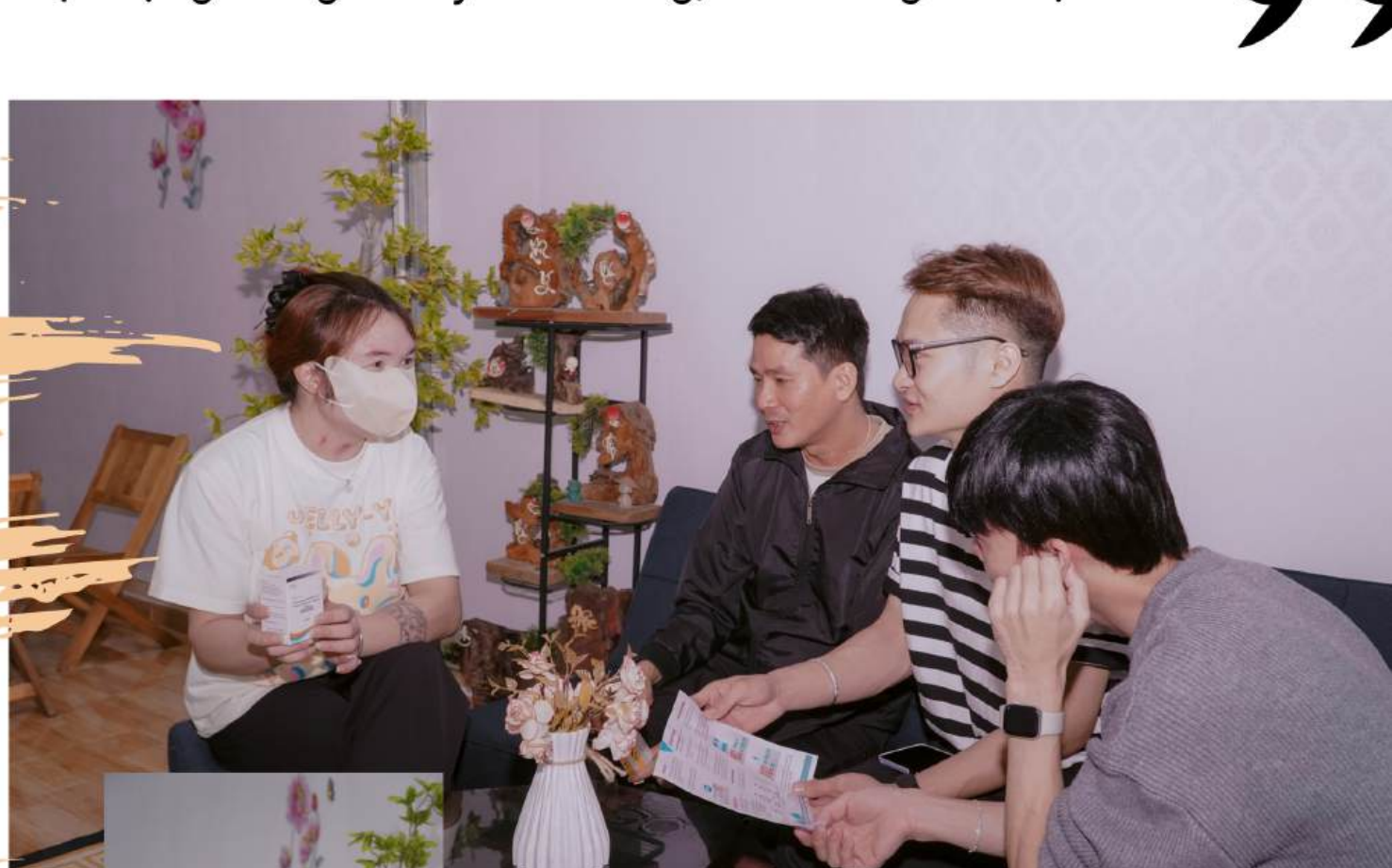

Dệt cầu vồng giữa núi

Sơn La - nơi từng nằm trong nhóm các tỉnh có tỷ lệ người nhiễm HIV cao của cả nước - nay đang dần chuyển mình mạnh mẽ nhờ những nỗ lực bền bỉ của ngành Y tế và sự chung tay của cộng đồng. Trong hành trình ấy, nhóm Cao nguyên xanh Sơn La như những “người dệt cầu vồng” giữa núi, lặng lẽ gieo mầm hy vọng. Từ những bước đi nhỏ bé ban đầu, họ đã trở thành nhịp cầu nối yêu thương, mang kiến thức, sự sẻ chia và niềm tin đến với những người dễ bị tổn thương, góp phần thắp sáng ước mơ “chấm dứt HIV”, để Sơn La trở thành điểm sáng của một cộng đồng biết yêu thương, bao dung và mạnh mẽ vượt qua mọi định kiến.

Vượt qua những chặng đường gập ghềnh, quanh co của xã vùng cao Chiềng Bôm, chúng tôi tìm đến L.K.T - một thành viên dân tộc Thái của nhóm Cao nguyên xanh Sơn La. Tại căn nhà nhỏ đơn sơ, T đã có chia sẻ về cuộc đời mình. Từ những ngày còn bé, T đã có cảm nhận khác biệt về giới tính và cơ thể mình. Sau bao ngày tháng trầm trối, đến năm học lớp 12, em mới đủ dũng khí thổ lộ với gia đình, nhưng với đặc thù văn hóa dân tộc lại ở vùng đặc biệt khó khăn, bố mẹ T khó lòng chấp nhận được điều này và T buộc phải rời nhà ra đi. Tâm hồn non nớt phải chịu sự kỳ thị từ chính người thân và xã hội khiến T cảm thấy rất cô đơn và lạc lõng, em luôn mong mỏi được yêu thương và trân trọng. Trong khoảng thời gian đó T cũng đã tìm được người yêu đồng giới và vô tình mắc HIV. May mắn có sự đồng hành, động viên của các thành viên nhóm Cao nguyên xanh Sơn La cùng ý chí không cam chịu số phận, T đã sống tích cực và trở thành đồng đẳng viên để giúp đỡ những người có hoàn cảnh như mình. Sau dần gia đình T cũng đồng cảm và dần chấp nhận giới tính thật sự của T.

Với kinh nghiệm của một người trong cuộc đã vượt qua chính mình và nay là người truyền lửa, T bộc bạch những khó khăn trong quá trình tuyên truyền, vận động xét nghiệm sàng lọc, tiếp cận dịch vụ y tế cần thiết và chia sẻ kiến thức an toàn về phòng, tránh HIV/AIDS trong cộng đồng dân tộc thiểu số.

L.K.T - Thành viên nhóm Cao nguyên xanh Sơn La chia sẻ:

“Theo em khó khăn nhất là phương tiện đi lại là chưa có, thứ hai là địa hình, thứ ba là mạng xã hội còn hạn chế. Họ ở vùng sâu, vùng xa có thể khó tiếp cận được Internet, mạng hiện tại ở vùng sâu, vùng xa chúng em đi tiếp cận ở Sốp Cộp, Mường Bám toàn mạng E. Liên hệ chủ yếu qua facebook, còn lại là qua hội thoại hoặc truyền miệng từ người này qua người kia để biết nhau, liên kết đến với nhau thôi.”

Cũng là thành viên nhóm Cao nguyên xanh người trưởng hợp của Lò Văn Đức, xã Yên Châu, tỉnh Sơn La có phần thuận lợi hơn bởi được gia đình thông cảm và ủng hộ. Đây chính là động lực để Đức tin tưởng thể hiện bản thân, năng nổ tham gia các hoạt động xây dựng cộng đồng.

Lò Văn Đức - Thành viên nhóm Cao nguyên xanh Sơn La chia sẻ:

“Sau 7 năm khi em làm tiếp xúc hoạt động cộng đồng, bản thân em cảm thấy mình cởi mở hơn, dễ hoà nhập cùng mọi người, dễ nói chuyện hơn từ khi biết mình thuộc cộng đồng LGBT, sau đó em có come out với gia đình và được gia đình chấp nhận, đó là điều may mắn nhất đối với em. Ngoài ra có anh Trọng Hùng và chị K.T là người dẫn dắt em từ lần đầu tiên tham gia hoạt động cộng đồng. Các anh chị giúp em tham gia các buổi tập huấn, talk show để em có thể hiểu hơn về xu hướng tính dục, bản dạng giới... Sau khi được hiểu em có thể hướng dẫn, truyền thông cho các bạn qua trang mạng xã hội.”

Đức đã được CDC Hà Nội cấp chứng chỉ “Tiếp cận tư vấn xét nghiệm HIV tại cộng đồng”; Dự án Hoàn thành Mục tiêu và Duy trì Kiểm soát dịch HIV/AIDS (USAID EPIC) Việt Nam cấp chứng chỉ: Kỹ năng cung cấp dịch vụ thân thiện cho nhóm đích; Sức khỏe cho người chuyển giới; Điều trị dự phòng trước phơi nhiễm HIV... và trở thành một đồng đẳng viên có nhiều hoạt động nổi bật trong cộng đồng, đoạt giải Giải toàn diện - Nam Hậu Shine Your Light, CLB Vận động Hiến máu (12/12/2020); được nhận Bằng khen của Dự án EPIC Việt Nam, FHI 360 (12/2021); Giải nhất Hội thi Truyền viên Giỏi, do Mạng lưới Một sức khỏe các trường đại học Việt Nam (VOHUN) tổ chức (12/2021); Hoa Khôi Sơn La 2025, CBO Khát Vọng Sống Sơn La tổ chức (06/2025)... Qua hoạt động, Đức đến với ngành Y mong muốn có được nền tảng kiến thức Y khoa chuyên sâu để xây dựng cộng đồng LGBT ngày càng an toàn, thân thiện và đoàn kết. Năm 2022, Đức đã thành lập nhóm Đồng hồng Sơn La nhằm tập trung đào tạo nâng cao năng lực cho người có HIV và cộng đồng LGBT trao cơ hội cho cộng đồng để họ trở thành người kiến tạo giải pháp cho chính mình.

Nhóm Cao nguyên xanh Sơn La được thành lập từ tháng 5 năm 2013 với 20 thành viên ban đầu là những bạn trẻ thuộc cộng đồng LGBT. Nhóm được Hội Chữ thập đỏ tỉnh Sơn La bảo trợ thông qua dự án Phòng, chống HIV do Hội Chữ thập đỏ Mỹ tài trợ. Mục tiêu của nhóm là tạo ra một sân chơi lành mạnh, gắn kết các thành viên LGBT, giúp họ hiểu rõ bản thân, đồng thời chung tay cộng đồng, đặc biệt trong công tác phòng, chống HIV/AIDS và hỗ trợ các nhóm yếu thế trên địa bàn tỉnh Sơn La. Những ngày đầu thành lập, nhóm chưa có nơi để hoạt động, thường tập trung ở các quán nước, những góc phố vắng vẻ trên địa bàn tỉnh Sơn La. Những ngày đầu thành lập, nhóm chưa có nơi để hoạt động, thường tập trung ở các quán nước, những góc phố vắng vẻ trên địa bàn tỉnh Sơn La. Những ngày đầu thành lập, nhóm chưa có nơi để hoạt động, thường tập trung ở các quán nước, những góc phố vắng vẻ trên địa bàn tỉnh Sơn La. Những ngày đầu thành lập, nhóm chưa có nơi để hoạt động, thường tập trung ở các quán nước, những góc phố vắng vẻ trên địa bàn tỉnh Sơn La.

Anh Nguyễn Trọng Hùng, Trưởng nhóm Cao nguyên xanh Sơn La chia sẻ:

“Tôi lựa chọn công việc đồng đẳng viên là vì tôi cũng từng có người thân mắc HIV, thứ hai là khi tôi lên Sơn La sinh sống và làm việc, tôi thấy trình độ nhận thức và kiến thức của các bạn trong cộng đồng vẫn còn hạn chế. Tôi cũng có những bạn bè bị sự kỳ thị hiểu biết về HIV mà ra đi. Vì vậy mà tôi quyết định tham gia vào công việc phòng chống HIV này. Động lực lớn nhất khiến tôi gắn bó với công việc này, có lẽ là niềm đam mê, có một câu châm ngôn mà tôi rất là tâm đắc, rất là thích đó là: Bạn có thể làm bất cứ điều gì nếu bạn có tâm nhìn tuy nhiên bạn thực sự thành công khi bạn có niềm đam mê. Nếu không có niềm đam mê thì sẽ không có tôi của ngày hôm nay.”

Từ ca nhiễm HIV đầu tiên được phát hiện năm 1998, tính đến tháng 10/2025, số người nhiễm HIV lũy tích trong toàn tỉnh là 9.791 người trong đó còn sống 4.877 người. Sơn La hiện có 14 phòng khám ngoại trú: Đang điều trị ARV cho 4.478/4.877 (91,8%) người và trong số này có 4.183 người thể BHYT đạt 93,4%. Mặc dù đã đạt được những kết quả tích cực trong công tác phòng, chống HIV/AIDS, nhưng Sơn La vẫn đang phải đối mặt với nhiều thách thức cần được quan tâm như: Dịch HIV đã xuất hiện tại 100% (75/75) xã, phường; tỷ lệ người nhiễm HIV còn sống đang được quản lý chiếm 0,38% dân số. Ở nhiều vùng sâu, vùng xa, hiểu biết của người dân về HIV/AIDS vẫn còn hạn chế; trong khi đó, số ca nhiễm mới trong nhóm nam quan hệ tình dục đồng giới (MSM) có xu hướng gia tăng và độ tuổi mắc HIV ngày càng trẻ hóa, tập trung chủ yếu ở nhóm 20-40 tuổi, chiếm khoảng 70%.

Trong bối cảnh ấy, Vai trò của các đồng đẳng viên, những người am hiểu, đồng cảm và luôn sát cánh cùng cộng đồng, trở nên vô cùng quan trọng và đầy ý nghĩa. Tỉnh Sơn La hiện có 211 đồng đẳng viên, họ chính là những người có cùng hoàn cảnh, cùng độ tuổi hoặc từng trải qua những tình huống tương tự với nhóm người mà họ hỗ trợ. Chính vì vậy, họ dễ dàng thấu hiểu, chia sẻ và truyền đạt thông điệp về phòng, chống HIV một cách gần gũi và hiệu quả. Họ hiểu nỗi sợ, sự mặc cảm, và hơn ai hết họ là người dễ chạm tới trái tim của những người cùng cảnh ngộ.

”

BSCK I. Đặng Thị Ánh Duyên, Phó Giám đốc Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tỉnh Sơn La chia sẻ :

“Nhóm Cao nguyên xanh là một nhóm cộng đồng GLBT của tỉnh Sơn La, các bạn triển khai rất nhiều các hoạt động cộng đồng để hỗ trợ cho các nhóm yếu thế, trong đó, có hoạt động phòng chống HIV/AIDS trên địa bàn tỉnh Sơn La. Với rất nhiều thành viên, nhiều bạn tham gia vào nhóm đồng đẳng trên địa bàn tỉnh. Để các nhóm đồng đẳng viên này phát triển hơn, trong thời gian tới, hoạt động đạt hiệu quả hơn theo tôi trước hết chúng ta cần phải nâng cao năng lực chuyên môn cho các bạn, các bạn phải hiểu được về HIV/AIDS, các bạn phải đủ tự tin, thực hiện tư vấn, tuyên truyền tại cộng đồng. Một mặt không thể thiếu được đối với nhóm đồng đẳng này là chính quyền thể hiện ở việc có sự hỗ trợ kịp thời. Ngoài ra có sự tăng cường kết nối giữa các nhóm với nhau. Và cuối cùng, điều quan trọng hơn nữa, đó là sự quan tâm, động viên của chính quyền, của các cơ quan về phòng chống HIV/AIDS với các nhóm đồng đẳng này để các bạn có thêm động lực tiếp tục đóng góp cho cộng đồng..”

”

Đồng hành cùng các nhóm đồng đẳng viên trong hành trình phòng chống HIV/AIDS, Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tỉnh Sơn La đã hỗ trợ tăng cường tuyên truyền nâng cao nhận thức về công tác phòng, chống HIV/AIDS, với nhiều hình thức, như: hội thảo; phát tờ rơi; xây dựng pa nô, áp phích, tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng; thông qua nhóm tuyên truyền viên đồng đẳng đi triển khai các hoạt động can thiệp giảm hại... Kết quả từ đầu năm đến nay, có 131.119 lượt người được truyền thông trực tiếp, 4.595 tin bài đưa trên phương tiện thông tin đại chúng, phân phát 160.923 bao cao su miễn phí cho 19.186 người, cấp phát 790.074 bơm kim tiêm miễn phí cho 124.185 người. Hướng tới mục tiêu 95-95-95, Sơn La phấn đấu kiểm soát tỷ lệ nhiễm HIV dưới 0,4% vào năm 2026 và duy trì ổn định trong các năm tiếp theo, góp phần thực hiện Chiến lược quốc gia chấm dứt dịch AIDS vào năm 2030.

Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tỉnh Sơn La

Khám sàng lọc và tư vấn sử dụng thuốc ARV trong điều trị dự phòng trước phơi nhiễm HIV (PrEP)

BSCK I. Đặng Thị Ánh Duyên, Phó Giám đốc Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tỉnh Sơn La
Chia sẻ, đồng cảm với các thành viên nhóm Cao nguyên xanh Sơn La

”

Anh Nguyễn Trọng Hùng, Trưởng nhóm Cao nguyên xanh Tây Bắc chia sẻ:

Có rất nhiều mong muốn cho cộng đồng của mình, tuy nhiên thì mong muốn một điều đơn giản và nhỏ nhoi đó là mong mọi người biết tự bảo vệ sức khỏe cho chính bản thân mình, các bạn luôn suy nghĩ và sống tích cực, bên cạnh đó mong các bạn có những kỹ năng, kiến thức để phòng tránh HIV cho bản thân cũng như lây lan cho cộng đồng.

”

Bằng trái tim ấm áp và niềm tin không bao giờ tắt, những đồng đẳng viên của nhóm Cao nguyên xanh Sơn La đã góp phần tạo nên “lá chắn cộng đồng” giữa đại ngàn Sơn La. Trên hành trình “dệt cầu vồng giữa núi” ấy, mỗi bước chân của họ là một sợi chỉ yêu thương, kết nối con người với con người, xóa nhòa định kiến, thắp sáng niềm tin vào sự bao dung và sức mạnh của tình người. Nhờ những con người bình dị ấy, những bản làng xa xôi giờ đây không chỉ vang lên tiếng nói về sức khỏe, hiểu biết, sẻ chia, mà còn rạng rỡ sắc màu của niềm tin và hy vọng.

Một hành trình đầy nhân ái vẫn đang được viết tiếp - bởi những trái tim dám sống, dám yêu và dám hy sinh vì một Sơn La không còn nỗi sợ mang tên HIV/AIDS.

